

Toetsing Flora- en faunawet

in verband met de voorgenomen aanleg van een zonnepark te
Stadskanaal

Rapport 2016-078

K.D. Jipping
J.H. van der Heide

koeman en bijkerk bv
ecologisch onderzoek en advies

Toetsing Flora- en faunawet

in verband met de voorgenomen aanleg van een zonnepark te
Stadskanaal

Rapport 2016-078

K.D. Jipping

J.H. van der Heide

koeman en bijkerk bv
ecologisch onderzoek en advies

bezoekadres	oosterweg 127 Haren
postadres	postbus 111 9750 AC Haren
telefoon	050 8200018
telefax	050 8200013
email	info@koemanenbijkerk.nl
website	www.koemanenbijkerk.nl

Colofon

Opdrachtgever	Powerfield Nederland, Hogendijk 25, 9101 WV Dokkum
Titel	Toetsing Flora- en faunawet in verband met de voorgenomen aanleg van een zonnepark te Stadskanaal
Auteurs	K.D. Jipping J.H. van der Heide
Datum	8 september 2016
Pagina's (inclusief bijlagen)	27
Projectnr	2016-153
Rapportnr	2016-078.2
Status	Definitief
Akkoord	J.H. van der Heide (projectleider ecologie)
Paraaf	

Colofon

Foto omslag: aanzicht vanaf de noordwest hoek van het plangebied

Deze publicatie kan geciteerd worden als:

Jipping KD en van der Heide JH (2016) Toetsing Flora- en faunawet in verband met de
voorgenomen aanleg van een zonnepark te Stadskanaal. KenB rapport 2016-078.
Koeman en Bijkerk bv, Haren.

© Koeman en Bijkerk bv / Powerfield Nederland

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van opdrachtgever hierboven aangegeven en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden veelevoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Koeman en Bijkerk bv, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Koeman en Bijkerk bv is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede schade welke voortvloeit uit toepassingen van resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Koeman en Bijkerk bv; opdrachtgever vrijwaart Koeman en Bijkerk bv voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

Inhoudsopgave

COLOFON	3
COLOFON	3
SAMENVATTING	7
1 INLEIDING	9
1.1 Achtergrond	9
1.2 Doel	10
1.3 Opzet	10
1.4 Volledigheid	10
2 WETTELIJK KADER	11
2.1 Flora- en faunawet	11
2.2 Gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998	16
2.3 Soorten van de Nederlandse Rode Lijst	17
3 HUIDIGE NATUURWAARDE ONDERZOEKSGBIED	19
3.1 Gebiedsbeschrijving	19
3.2 Speciale Beschermingszones	19
3.3 Waargenomen soorten	20
3.4 Gebiedspotenties	21
4 CONCLUSIES	23
4.1 Gevolgen van de ingreep en mitigerende maatregelen	23
4.2 Eindconclusie	24
5 LITERATUUR	25
BIJLAGE I WAARGENOMEN SOORTEN IN HET PLANGEBIED EN HUN BESCHERMINGSSTATUS	27

Samenvatting

In opdracht van Powerfield Nederland te Dokkum, heeft Koeman en Bijkerk bv een toetsing aan de Flora- en faunawet uitgevoerd in verband met de voorgenomen aanleg van een zonnepark te Stadskanaal. Het huidige plangebied betreft circa 83 hectare landbouwgrond. In het plangebied zelf en aan de oost- en westzijde bevinden zich diverse watergangen. Aan de noordkant, net buiten het plangebied, bevindt zich een kanaal. Enkele watergangen in het plangebied worden gedempt. De rest blijft behouden ten behoeve van de waterafvoer in het gebied. Er worden geen bomen gekapt. In de toekomst is het de bedoeling dat er schapen onder de zonnepanelen komen te grazen. Ook is het mogelijk dat er planten en kruiden in gezaaid worden.

Het plangebied wordt momenteel agrarisch gebruikt en tijdens het veldbezoek werd hier aardappelen en wintertarwe verbouwd. In het gebied bevinden zich ook enkele watergangen, waarvan de meeste dichtgegroeid zijn met riet. Een watergang is veel breder en bevat wel een redelijk aandeel open water, met daarin ook een stuw.

Voor aanvang van de werkzaamheden dient nader onderzoek naar poelkikker te worden verricht. Voor de groene kikkers die in het gebied voorkomen, blijft het gebied na de aanleg van het zonnepark nog steeds geschikt. Het dempen van sloten kan echter negatieve effecten op poelkikker hebben indien deze soort voorkomt binnen het plangebied

Voor alle soorten blijft de algemene zorgplicht gelden. Bij verstoring van dieren tijdens de werkzaamheden moeten deze daarom de gelegenheid krijgen te vluchten naar een nieuwe leefomgeving.

Voor de vogels die zijn aangetroffen, met uitzondering van de Buizerd, geldt dat de nesten buiten het broedseizoen niet van belang zijn voor de instandhouding van de soort. Voor de Buizerd zijn echter geen mogelijkheden om te nestelen, alleen om te foerageren. Indien de werkzaamheden buiten de broedperiode worden uitgevoerd, met voorkeur in het winterhalfjaar, bestaat geen noodzaak tot het aanvragen van ontheffingen in het kader van de Flora- en faunawet.

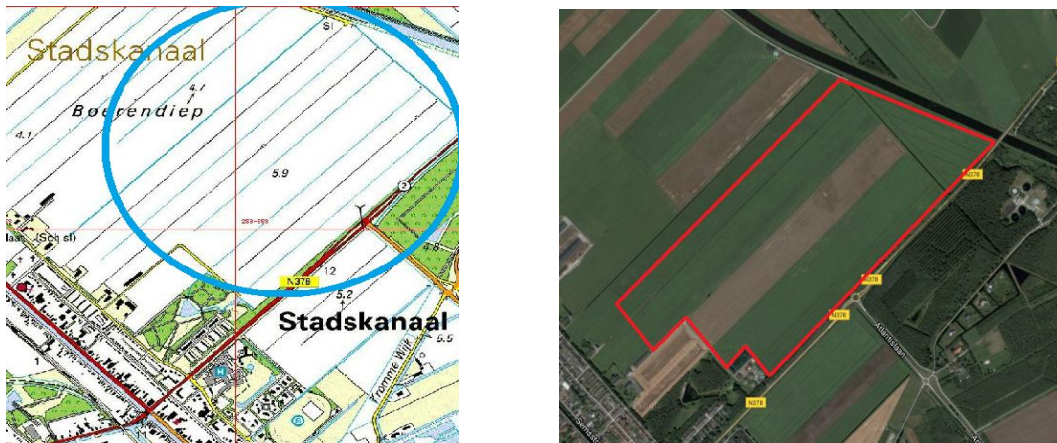
In de directe omgeving van het plangebied bevinden zich geen Natura 2000-gebieden of gebieden die deel uitmaken van de EHS waarop de ingreep een negatief effect zou kunnen hebben.

1 Inleiding

1.1 Achtergrond

In opdracht van Powerfield Nederland te Dokkum, heeft Koeman en Bijkerk bv een toetsing aan de Flora- en faunawet uitgevoerd in verband met de voorgenomen aanleg van een zonnepark te Stadskanaal. Het huidige plangebied betreft circa 83 hectare landbouwgrond. In het plangebied zelf en aan de oost- en westzijde bevinden zich diverse watergangen. Aan de noordkant, net buiten het plangebied, bevindt zich een kanaal. Enkele watergangen in het plangebied worden gedempt. De rest blijft behouden ten behoeve van de waterafvoer in het gebied. Er worden geen bomen gekapt. In de toekomst is het de bedoeling dat er schapen onder de zonnepanelen komen te grazen. Ook is het mogelijk dat er planten en kruiden in gezaaid worden. Deze planten en kruiden zouden dan weer gebruikt kunnen worden voor bijvoorbeeld medicijnen.

Het plangebied bevindt zich binnen de kilometerhokken met de Amersfoort coördinaten 258-559, 259-559, 258-558 en 259-558 (Figuur 1). Een kilometerhok is een vastgelegd gebied van 1x1 km dat als standaard dient voor het inventariseren van de flora en fauna door de Particuliere Gegevensbeherende Organisaties (PGO's).

Figuur 1 Links de globale situering van het plangebied binnen de km-hokken (258-559, 259-559, 258-558 en 259-558) (blauw omcirkeld). Rechts een luchtfoto met rood omlijnd het plangebied (bron: Google Earth).

1.2 Doel

Doel van het onderzoek was het toetsen van de voorgenomen ingreep aan de Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet. Hiertoe moest voor eventueel aanwezige beschermde soorten worden nagegaan of de voorgenomen ingreep naar verwachting leidt tot het overtreden van verbodsbepalingen. Bij verwachte overtreding van verbodsbepalingen moet worden nagegaan of een vrijstelling geldt of dat ontheffing van de Flora- en faunawet moet worden aangevraagd (zie 2.1). Daarnaast moest worden nagegaan of er eventuele negatieve effecten te verwachten zijn op beschermde natuurgebieden in de omgeving (zie 2.2).

1.3 Opzet

Tijdens het veldbezoek op 5 september 2016, is het hele plangebied onderzocht op geschiktheid voor en het voorkomen van alle voor de Flora- en faunawet relevante planten- en diersoortgroepen. Het bestaan van beschermde natuurgebieden, Natura 2000-gebieden en gebieden die deel uitmaken van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), in of rond het plangebied werd nagegaan bij het ministerie van Economische Zaken (EZ).

In dit rapport worden de resultaten van de quickscan beschreven. Hierbij worden de volgende vragen beantwoord:

- Welke beschermde soorten zijn in het plangebied (en de directe omgeving) aanwezig en/of kunnen hier verwacht worden?
- Wat is het effect van de voorgenomen ingreep op de aanwezige beschermde soorten?
- Worden er verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet overtreden, en zo ja welke?
- Zijn er mogelijkheden voor mitigatie en/of compensatie?
- Is nader onderzoek noodzakelijk?
- Moet er een ontheffing worden aangevraagd?

1.4 Volledigheid

Het uitgevoerde onderzoek betreft een quickscan. Binnen de beperkte tijd van het veldonderzoek is nooit met zekerheid vast te stellen dat alle aanwezige soorten zijn waargenomen. Op grond van het veldbezoek in september 2016, denken wij echter dat de kans op het voorkomen van beschermde soorten in het plangebied goed kon worden ingeschat.

2 Wettelijk kader

De Natuurbeschermingswet dateert uit 1967. Deze voldeed niet aan de verplichtingen van de internationale verdragen en de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn (Anonymus 1979, 1992). Daarom is het Nederlandse natuurbeschermingsrecht aangepast. In 2002 is de Flora- en faunawet (Anonymus 1998, 2000) van kracht geworden waarin de soortenbescherming is opgenomen en in oktober 2005 is de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 ten behoeve van de bescherming van natuurgebieden in werking getreden. De laatste wijzigingen aan de Natuurbeschermingswet zijn van kracht sinds de invoering van de Crisis- en herstelwet uit 2010. De teksten voor dit hoofdstuk zijn grotendeels ontleend aan de website van de rijksoverheid (www.rijksoverheid.nl).

2.1 Flora- en faunawet

In de Flora- en faunawet is het soortenbeschermingsdeel van de Habitatrichtlijn en de Vogelrichtlijn geïmplementeerd evenals het CITES¹-verdrag. De doelstelling van de wet is de bescherming en het behoud van de gunstige staat van instandhouding van in het wild levende planten- en diersoorten.

Beschermde soorten

Onder de Flora- en faunawet zijn de volgende soorten als beschermd aangewezen:

- een aantal inheemse plantensoorten;
- alle van nature in Nederland voorkomende soorten zoogdieren (met uitzondering van Zwarte rat, Bruine rat en Huismuis);
- alle van nature op het Europese grondgebied van de lidstaten van de Europese Unie voorkomende vogelsoorten;
- alle van nature in Nederland voorkomende amfibieën- en reptielensoorten;
- alle van nature in Nederland voorkomende vissoorten (met uitzondering van soorten genoemd in de Visserijwet 1963);
- een aantal overige inheemse diersoorten;
- een aantal uitheemse dier- en plantensoorten.

Zorgplicht en verbodsbepalingen

In de Flora- en faunawet is een zorgplicht opgenomen en de wet bevat een aantal verbodsbepalingen om er voor te zorgen dat in het wild levende soorten zoveel mogelijk met rust gelaten worden (alleen de relevante verbodsbepalingen worden hier genoemd).

- Artikel 2: Zorgplicht. De zorgplicht houdt in dat menselijk handelen geen nadelige gevolgen voor flora en fauna mag hebben. De zorgplicht geldt voor alle planten en dieren, beschermd of niet. In het geval van beschermde planten of dieren geldt de zorgplicht ook als er een ontheffing of vrijstelling is verleend. De zorgplicht voor dieren

¹ CITES is het verdrag dat de internationale handel van in het wild levende dier- en plantensoorten reguleert teneinde uitsterven van soorten door overexploitatie te voorkomen.

betekent niet dat er geen dieren mogen worden gedood, maar wel dat dit, indien noodzakelijk, met zo min mogelijk lijden gepaard gaat;

- Artikel 8: Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen;
- Artikel 9: Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen;
- Artikel 10: Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten;
- Artikel 11: Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren;
- Artikel 12: Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen;
- Artikel 13: Het is verboden om beschermde dier- en plantensoorten te vervoeren en onder zich te hebben.

Beschermingsregimes

In 2005 is de Flora- en faunawet gewijzigd door een inwerking getreden Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB artikel 75 Flora- en faunawet). Artikel 75 biedt de mogelijkheid ontheffing aan te vragen van de verbodsbepalingen (artikel 8 t/m 12, zie hierboven). Ook biedt de Flora- en faunawet voor bepaalde soorten en ingrepen vrijstellingen, mits aan bepaalde voorwaarden wordt voldaan. In de huidige opzet van de Flora- en faunawet zijn beschermde soorten onderverdeeld in drie tabellen, elk met hun eigen beschermingsregime, en worden vogels apart behandeld (Figuur 2). De volgende drie beschermingsregimes worden onderscheiden:

- **Regime 1:** Hieronder vallen de zogenoemde *tabel 1-soorten*. Dit betreft een aantal beschermde, maar vrij algemene soorten in Nederland. De gunstige staat van instandhouding in Nederland is momenteel niet in het geding en ze staan niet vermeld in bijlage IV van de Habitatrichtlijn;
- **Regime 2:** Hieronder vallen de zogenoemde *tabel 2-soorten*. Dit betreft de 'overige beschermde soorten'. Deze soorten zijn beschermd en de gunstige staat van instandhouding in Nederland kan in het geding zijn. Ze staan niet vermeld in bijlage IV van de Habitatrichtlijn;
- **Regime 3:** Hieronder vallen de zogenoemde *tabel 3-soorten*. Dit betreft de 'strikt beschermde soorten'. Voor deze soorten geldt dat de gunstige staat van instandhouding in Nederland duidelijk in het geding is en/of dat ze vermeld staan in bijlage IV van de Habitatrichtlijn. De eerste groep betreft soorten die middels een Algemene Maatregel van Bestuur door de voormalig minister van LNV zijn

aangewezen (AMvB bijlage 1-soorten). De tweede groep betreft soorten uit bijlage IV van de Europese Habitatrichtlijn;

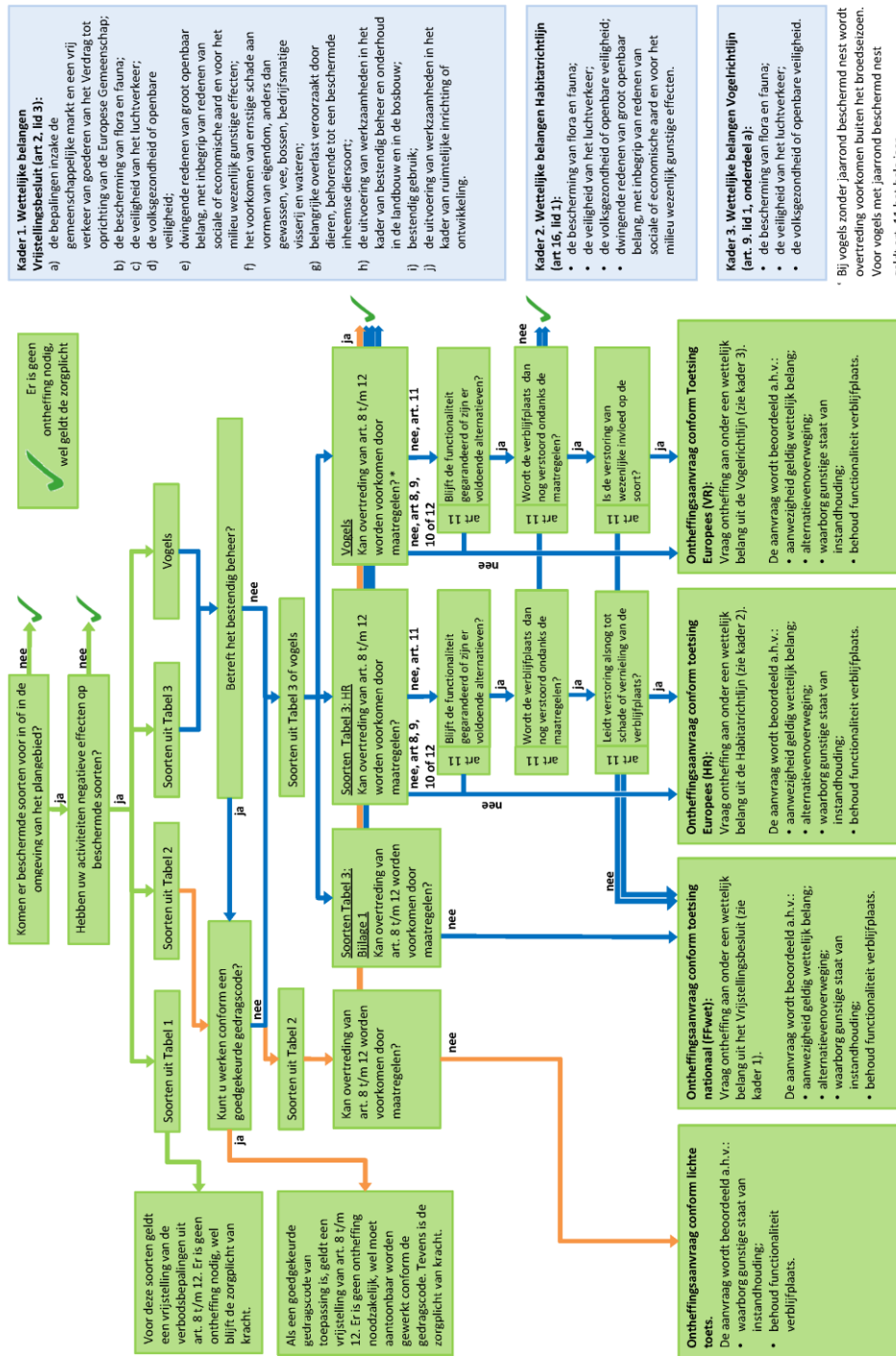
- **Vogels:** Vogels zijn niet in één van bovengenoemde tabellen opgenomen en worden onder de Flora- en faunawet apart behandeld. Verblijfplaatsen van vogels die hun verblijfplaats het hele jaar door gebruiken zijn jaarrond beschermd. Er worden vier categorieën van nesten onderscheiden die hele jaar door zijn beschermd:
 1. *Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: Steenuil);*
 2. *Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: Roek, Gierzwaluw en Huismus);*
 3. *Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaatsen zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: Ooievaar, Kerkuil en Slechtvalk);*
 4. *Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (bijvoorbeeld: Boomvalk, Buizerd en Ransuil).*

Hoe te handelen bij het aantreffen van beschermde soorten

- **Tabel 1-soorten:** Voor soorten uit tabel 1 geldt sinds 23 februari 2005 een algemene vrijstelling die in het kader van de Flora- en faunawet wordt verleend bij, onder andere, ruimtelijke ontwikkelingen (AMvB artikel 75 van de Flora- en faunawet). Voor deze soorten hoeft daarom geen ontheffing te worden aangevraagd. De algemene zorgplicht (artikel 2) blijft wel onverminderd van kracht.
- **Tabel 2-soorten:** Wanneer activiteiten worden ondernomen die zijn te kwalificeren als bestendig gebruik of bestendig beheer en onderhoud of ruimtelijke ontwikkelingen, geldt een vrijstelling voor deze soorten voor de artikelen 8 t/m 12, mits de activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de minister van EZ goedgekeurde gedragscode. In zo'n code staat hoe u tijdens werkzaamheden schade aan beschermde planten en dieren voorkomt of minimaliseert. Een gedragscode moet door een sector of ondernemer zelf opgesteld worden en worden ingediend voor goedkeuring. Wanneer het niet mogelijk is de activiteiten via een goedgekeurde gedragscode uit te voeren moet een ontheffing worden aangevraagd (zie Figuur 2).
- **Tabel 3-soorten:** Dit zijn soorten die vermeld zijn in bijlage 1 van bovengenoemde AMvB, alsmede soorten die voorkomen in bijlage IV van de Habitatrichtlijn en die daardoor een strikte bescherming genieten. Wanneer activiteiten worden ondernomen die zijn te kwalificeren als bestendig gebruik of bestendig beheer en onderhoud, geldt een vrijstelling voor deze soorten voor de artikelen 8 t/m 12, mits de activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de minister van EZ goedgekeurde

gedragscode. Wanneer het niet mogelijk is de activiteiten via een goedgekeurde gedragscode uit te voeren of wanneer het activiteiten betreft die zijn te kwalificeren als ruimtelijke ontwikkelingen moet een ontheffing worden aangevraagd (zie Figuur 2).

- **Vogels:** Werkzaamheden of gebruik van ruimte waarbij vogels worden gedood of verontrust (artikel 10), of waardoor hun nesten of vaste rust- of verblijfplaatsen worden verstoord (artikel 11), zijn verboden. De verbodsbepalingen van artikel 11 beperken zich bij vogels tot alleen de plaatsen waar gebroed wordt (nesten, holen en dergelijke), inclusief de functionele omgeving om het broeden succesvol te laten zijn, én slechts gedurende de periode dat er wordt gebroed. In de praktijk betekent dit dat met name het broedseizoen (voor de meeste vogels 15 maart - 15 juli) dient te worden ontzien. Wanneer de werkzaamheden buiten het broedseizoen plaatsvinden zal in het algemeen niet snel een ontheffing nodig zijn. In de Flora- en faunawet wordt geen vast begrensde broedperiode gehanteerd. Indien een broedgeval wordt geconstateerd valt deze binnen de broedperiode, ongeacht de datum. Wanneer een jaarrond beschermd nest wordt aangetroffen en deze door de ingreep zal verdwijnen is een omgevingscheck nodig. Dit houdt in dat een deskundige moet vaststellen of in de omgeving voldoende gelegenheid bestaat voor de soort om zelfstandig een vervangend nest te vinden of te bouwen. Wanneer dit niet het geval is dan moet, voor zover mogelijk, een alternatief nest worden aangeboden. Is dit niet mogelijk dan zal een ontheffing moeten worden aangevraagd op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn.

Figuur 2 Stroomschema Flora- en faunawet artikel 8 t/m 12

2.2 Gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998

De Natuurbeschermingswet is gericht op gebiedsbescherming, de aangewezen gebieden en het beschermingsregime dat daarbij hoort. Een ontheffing voor de Flora- en faunawet betekent niet automatisch een vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet. Ook het omgekeerde geldt. Beide wetten staan naast elkaar!

In Nederland hebben veel natuurgebieden een beschermd status onder de Natuurbeschermingswet gekregen. Daarbij kunnen drie categorieën beschermingsgebieden worden onderscheiden:

- Natura 2000-gebieden
- Beschermd natuurmonumenten
- Wetlands

Onder Natura 2000-gebieden vallen de gebieden die op grond van de Vogelrichtlijn en/of Habitatrichtlijn zijn aangewezen. Voor al deze gebieden gelden instandhoudingsdoelen. De essentie van het beschermingsregime voor deze gebieden is dat deze instandhoudingsdoelen niet in gevaar mogen worden gebracht. Deze instandhoudingsdoelen zijn terug te vinden in de aanwijzingsbesluiten. Om dit toetsbaar te maken, kent de Natuurbeschermingswet 1998 voor projecten en andere handelingen (zowel bestaand als nieuw) die gevolgen voor soorten en habitats van de betreffende gebieden zouden kunnen hebben, een vergunningplicht. Een vergunning voor een project wordt alleen verleend wanneer zeker is dat de instandhoudingsdoelen van het gebied niet in gevaar worden gebracht. Hiervan mag alleen worden afgeweken wanneer alternatieve oplossingen voor het project ontbreken en wanneer sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang. Bovendien moet voorafgaande aan het toestaan van een afwijking zeker zijn dat alle schade gecompenseerd wordt (de zogenaamde ADC-toets: Alternatieven, Dwingende redenen van groot openbaar belang en Compenserende maatregelen). Redenen van economische aard kunnen ook gelden als dwingende reden van groot openbaar belang. Als prioritaire soorten of habitats deel uitmaken van de instandhoudingsdoelen mogen redenen van economische aard alleen gebruikt worden na toetsing door de Europese Commissie (LNV 2005).

Verlenen van vergunning op grond van Natuurbeschermingswet

Projecten en andere handelingen in of buiten een Natura 2000-gebied kunnen vergunningsplichtig zijn; de wet kent namelijk de zogenaamde externe werking. Ook als activiteiten buiten een beschermd gebied plaats zullen vinden en negatieve gevolgen kunnen hebben voor het gebied, moeten deze beoordeeld worden. Hierbij moeten ook cumulatieve effecten worden betrokken. Dit kan betekenen dat een plan of handeling op zich geen significant effect veroorzaakt maar in combinatie met andere handelingen of plannen wel. Ook dan is een vergunning noodzakelijk.

De Natuurbeschermingswet kent twee routes voor het verlenen van een vergunning. Als significante negatieve effecten op kunnen treden moet een passende beoordeling worden uitgevoerd. Als er wel effecten verwacht worden, maar deze zeker niet significant zullen zijn, kan worden volstaan met een Verslechterings- en Verstoringstoets (VV-toets).

Samengevat betekent dit dat er een drietal situaties mogelijk zijn:

1. zeker geen negatief effect: geen vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet nodig;
2. mogelijk negatief effect maar zeker geen significant negatief effect: Verslechterings- en Verstoringstoets, afhankelijk van de uitkomst wordt al dan niet een vergunning verleend;
3. kans op een significant negatief effect: Passende beoordeling (zwaardere procedure) noodzakelijk. Afhankelijk van de uitkomst wordt al dan niet een vergunning verleend. Bij een kans op negatieve effecten is het aan te raden om in een vroeg stadium met het bevoegd gezag te overleggen over de te volgen procedure.

2.3 Soorten van de Nederlandse Rode Lijst

De Rode Lijst bevat een overzicht van soorten die uit Nederland zijn verdwenen of dreigen te verdwijnen. Dit wordt bepaald op basis van zeldzaamheid en/of negatieve trend. Doordat overheden en terreinbeherende organisaties bij hun beleid en beheer rekening houden met de Rode Lijsten, wordt gehoopt dat van de nu bedreigde organismen er in de toekomst een aantal niet meer bedreigd zal zijn en dus van de Rode Lijst afgevoerd kan worden. De Rode Lijst-soorten worden ingedeeld in de volgende categorieën, met de daarbij behorende trend en zeldzaamheid:

1. uitgestorven op wereldschaal: maximaal afgenomen en nu afwezig op wereldschaal;
2. in het wild uitgestorven op wereldschaal: maximaal afgenomen en nu in het wild afwezig op wereldschaal, maar in Nederland nog wel in gevangenschap gehouden of gekweekt;
3. verdwenen uit Nederland: maximaal afgenomen en nu afwezig in Nederland;
4. in het wild verdwenen uit Nederland: maximaal afgenomen en nu in het wild afwezig in Nederland, maar in Nederland nog wel in gevangenschap gehouden of gekweekt;
5. ernstig bedreigd: zeer sterk afgenomen en nu zeer zeldzaam;
6. bedreigd: sterk afgenomen en nu zeldzaam tot zeer zeldzaam, of zeer sterk afgenomen en nu zeldzaam;
7. kwetsbaar: matig afgenomen en nu vrij tot zeer zeldzaam, of sterk tot zeer sterk afgenomen en nu vrij zeldzaam;
8. gevoelig: stabiel of toegenomen maar zeer zeldzaam, of sterk tot zeer sterk afgenomen maar nog algemeen.

Rode lijsten hebben geen juridische status. Als een soort op de lijst komt, is deze niet automatisch beschermd. Daarvoor moet de soort worden aangewezen onder de Flora- en faunawet. De Rode lijsten helpen daarbij. Deze lijsten worden ook gebruikt om te toetsen of de beleidsdoelen over biodiversiteit worden gehaald.

3 Huidige natuurwaarde onderzoeksgebied

3.1 Gebiedsbeschrijving

Het gebied grenst aan de noordzijde aan het A.G. Wildervanckkanaal, welke buiten het plangebied valt. Aan de oostzijde van het gebied, bevindt zich de Van Boekerenweg (N378). Het plangebied wordt momenteel agrarisch gebruikt en tijdens het veldbezoek werd hier aardappelen en wintertarwe verbouwd. In het gebied bevinden zich ook enkele watergangen, waarvan de meeste dichtgegroeid zijn met riet. Eén watergang is veel breder en bevat wel een redelijk aandeel open water, met daarin ook een stuw (zie figuur 3). Bij de watergangen komt de meeste variatie in planten en kruiden voor, zoals de Akkerdistel (*Cirsium arvense*), Pitrus (*Juncus effusus*) en de Grote lisdodde (*Typha latifolia*). Het gebied is niet erg geschikt voor vlinders en libellen. Er zijn tijdens het veldbezoek geen libellen aangetroffen, er wordt wel geacht dat er wat algemene soorten voor kunnen komen. Van de vlinders zijn enkel Witjes (*Pieris*) waargenomen. De Groene kikker (*Rana esculenta synklepton*) is echter wel in grote aantallen waargenomen in de watergangen. In het plangebied zijn verder geen bomen aanwezig.

Op basis van de terreinkenmerken, de aangetroffen soorten en de potentie voor soorten, kan de natuurwaarde van het plangebied worden gekarakteriseerd als laag.

Figuur 3 Links de sloot met de stuw voor het waterpeil. Rechts het plangebied met wintertarwe en aardappelen, met in het midden een met riet dichtgegroeide sloot.

3.2 Speciale Beschermingszones

Het plangebied maakt geen deel uit van een Natura 2000-gebied of de EHS. Er is tevens binnen een straal van drie kilometer geen N2000 gebied aanwezig, er zullen daarom ook geen effecten te verwachten zijn op wettelijk beschermde gebieden.

3.3 Waargenomen soorten

In onderstaande tekst is per soortgroep aangegeven welke beschermde soorten tijdens het veldbezoek op 5 september 2016 zijn waargenomen of waarvan het zeer waarschijnlijk wordt geacht dat de soorten in het plangebied voorkomen.

Vaatplanten

Tijdens het veldbezoek zijn in het plangebied geen beschermde plantensoorten aangetroffen. Wel zijn diverse algemene soorten aangetroffen (zie bijlage I). Op grond van de aangetroffen vegetaties en terreinkenmerken (met name de vermeste omstandigheden) worden ook geen beschermde soorten verwacht.

Libellen

Tijdens het veldbezoek zijn in het plangebied geen libellen aangetroffen. Mogelijk zullen de watergangen en de oevers wel gebruikt worden door algemene soorten libellen. Er is tijdens het veldbezoek nog intensief gezocht naar krabbenscheer, echter dit was niet gevonden. Het plangebied heeft naar verwachting slechts een zeer beperkte betekenis voor libellen, beschermde soorten worden niet verwacht.

Dagvlinders

Tijdens het veldbezoek werden in het plangebied geen beschermde dagvlinders aangetroffen. Er werden alleen witjes (*Pieris*) aangetroffen. De inrichting van het plangebied biedt aan zeer weinig soorten vlinders een geschikt habitat, Aangezien er weinig nectar- en waardplanten aanwezig zijn. Beschermde soorten dagvlinders worden niet verwacht.

Amfibieën

Tijdens het veldbezoek werden er veel kikkers van het groene kikkers complex in het plangebied aangetroffen. De watergangen en de omliggende oevers in het plangebied kunnen gebruikt worden door poelkikker. Tijdens het veldbezoek zijn geen groene kikkers tot op soort gedetermineerd.

Vissen

Aangezien er geen werkzaamheden plaats zullen vinden aan de watergangen is er niet gevestigd tijdens het veldbezoek.

Vogels

Tijdens het veldbezoek werd diverse vogelsoorten aangetroffen (zie bijlage I). Er zijn geen (verlaten) nesten aangetroffen in het plangebied. Ook zijn er geen jaarrond beschermde nesten aangetroffen. Alle aangetroffen vogelsoorten worden beschermd onder de Flora- en faunawet, zoals bijna alle in Nederland voorkomende vogelsoorten.

Zoogdieren

In het plangebied komen naar verwachting alleen enkele licht beschermde grondzoogdieren voor. De Haas (*Lepus europaeus*) en sporen van de Mol (*Talpa europaea*) werden aangetroffen tijdens het veldbezoek (zie bijlage I). Andere licht

beschermde soorten zoals muizen, Konijn (*Oryctolagus cuniculus*) of Ree (*Capreolus capreolus*) zouden in het gebied voor kunnen komen.

Overige soortgroepen

Tijdens het veldbezoek is vastgesteld dat de huidige inrichting het plangebied ongeschikt maakt voor overige beschermde soorten.

3.4 Gebiedspotenties

Het plangebied heeft op dit moment voor geen enkele soort een belangrijke waarde. Door de steile oevers en de nutriëntrijke condities zijn er weinig mogelijkheden voor planten en dieren. Enkel de watergangen dienen als leef- en voortplantingsgebied voor groene kikkers. Het is echter wel mogelijk om meerwaarde te creëren voor verschillende soortgroepen.

Door het verflauwen van de oevers en iets uitdiepen van de sloten worden er veel betere kansen gecreëerd voor amfibieën en libellen. Dit vraagt echter wel om wat ruimte. Maar ook indien slechts een beperkte verflauwing mogelijk is, zal het toch een positief effect hebben. De aanplant van nectarrijke kruiden of besdragende beplanting in enkele overhoekjes zou een goede stimulans zijn voor diverse insectensoorten en voor vogels.

4 Conclusies

4.1 Gevolgen van de ingreep en mitigerende maatregelen

Tijdens het veldbezoek zijn enkele beschermde soorten aangetroffen waarop de voorgenomen ingreep eventueel gevolgen voor zal hebben (Tabel 1).

Tabel 1 Waargenomen beschermde en Rode Lijst soorten tijdens het veldbezoek op 5 september 2016. Tevens wordt het verwachte effect van de voorgenomen ingreep op de waargenomen soorten aangegeven. FF: nummer = nummer van de tabel uit AMvB artikel 75 Flora- en faunawet waarin een onder deze wet beschermde soort is opgenomen (Tabel 1,2 of 3), vogels zijn niet in één van deze tabellen opgenomen en zijn daarom aangegeven met een +; RL: status van soort met vermelding op de Nederlandse Rode Lijst; 0 = uitgestorven op wereldschaal, 1 = in het wild uitgestorven op wereldschaal, 2 = verdwenen uit Nederland, 3 = in het wild verdwenen uit Nederland, 4 = ernstig bedreigd, 5 = bedreigd, 6 = kwetsbaar, 7 = gevoelig (EZ 2015).

Soort	Voorkomen	FF	RL	Gevolgen van de ingreep
Amfibieën				
Groene kikker complex	Zeker	1/3		Verlies habitat.
Vogels				
Diversen	Zeker	+		Mogelijk verlies aan foerageergebied
Zoogdieren				
Ree	Mogelijk	1		Verlies habitat
Haas	Zeker	1		Mogelijk verlies habitat
Mol	Zeker	1		Geen effecten te verwachten
Muizen	Mogelijk	1		Mogelijk verlies habitat

Het plangebied kan van belang zijn voor enkele kleine grondzoogdieren en voor enkele amfibieën. Aangezien de groene kikkers niet verder op naam zijn gebracht is het mogelijk dat de Poelkikker (*Pelophylax lessonae*) in het plangebied voorkomt. Dit is een zwaar beschermde soort van tabel 3 van de Flora- en faunawet. Voor de uitvoering van de werkzaamheden dient daarom nader onderzoek naar Poelkikker uitgevoerd te worden. De overige amfibieën en kleine grondgebonden zoogdiersoorten betreffen soorten van tabel 1 AMvB artikel 75 van de Flora- en faunawet waarvoor sinds 23 februari 2005 een algemene vrijstelling in het kader van de Flora- en faunawet wordt verleend bij, onder andere, ruimtelijke ontwikkelingen.

Negatieve effecten van de ingreep op de aangetroffen beschermde vogelsoorten, in de vorm van verstoring en vernietiging van enkele nesten, worden verwacht wanneer de aanleg plaatsvindt gedurende de periode dat broedende vogels aanwezig zijn. Om deze effecten te mitigeren wordt aanbevolen de werkzaamheden niet plaats te laten vinden in de broedperiode (voor de meeste vogels 15 maart – 15 juli) en het terrein te inspecteren vlak voor de werkzaamheden. In de Flora- en faunawet wordt geen vast begrensde broedperiode gehanteerd. Indien een broedgeval wordt geconstateerd valt deze binnen de broedperiode, ongeacht de datum.

4.2 Eindconclusie

Voor de vogels die zijn aangetroffen, met uitzondering van de Buizerd, geldt dat de nesten buiten het broedseizoen niet van belang zijn voor de instandhouding van de soort. Voor de Buizerd (*Buteo buteo*) zijn echter geen mogelijkheden om te nestelen, alleen om te foerageren.

Mogelijk komt poelkikker voor in het plangebied. Naar deze beschermde soort dient nader onderzoek te worden uitgevoerd voor aanvang van de werkzaamheden. Voor overige soorten geldt dat indien de werkzaamheden buiten de broedperiode worden uitgevoerd, met voorkeur in het winterhalfjaar, er geen noodzaak bestaat tot het aanvragen van ontheffingen in het kader van de Flora- en faunawet. Wel blijft voor alle soorten de algemene zorgplicht gelden. Bij verstoring van dieren tijdens de werkzaamheden moeten deze daarom de gelegenheid krijgen te vluchten naar een nieuwe leefomgeving.

In de directe omgeving van het plangebied bevinden zich geen Natura 2000-gebieden of gebieden die deel uitmaken van de EHS waarop de ingreep een negatief effect zou kunnen hebben.

5 Literatuur

- Anonymus (1979) Richtlijn 70/409/EEG van de Raad van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand. *Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen* Nr. L 103 van 25/04/1979: 1-18.
- Anonymus (1992) Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna. *Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen* Nr. L 206 van 22/07/1992: 7-50.
- Anonymus (1998) Wet van 25 mei 1998, houdende regels ter bescherming van in het wild levende planten- en diersoorten (Flora- en faunawet). *Staatsblad* 402: 1-37.
- Anonymus (2000) Besluit van 28 november 2000, houdende aanwijzing van dier- en plantensoorten ingevolge de Flora- en faunawet (Besluit aanwijzing dier- en plantensoorten Flora- en faunawet). *Staatsblad* 523: 1-11.
- EZ 2015. *Besluit van de Staatssecretaris van Economische Zaken ..., DGAN-PDJNG / 15129301, houdende vaststelling van geactualiseerde Rode lijsten flora en fauna*. Staatscourant nr. 36471
- LNV (2005) *Algemene Handreiking Natuurbeschermingswet 1998*. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.
- LNV (2009) *Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet*. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

Bijlage I Waargenomen soorten in het plangebied en hun beschermingsstatus

Alle vermelde soorten zijn waargenomen in het plangebied tijdens het veldbezoek op 5 september 2016. FF: nummer = nummer van de tabel uit AMvB artikel 75 Flora- en faunawet waarin een onder deze wet beschermde soort is opgenomen (tabel 1, 2 of 3), vogels zijn niet in één van deze tabellen opgenomen en zijn daarom aangegeven met +; RL: status van soort met vermelding op de Nederlandse Rode Lijst; 0 = uitgestorven op wereldschaal, 1 = in het wild uitgestorven op wereldschaal, 2 = verdwenen uit Nederland, 3 = in het wild verdwenen uit Nederland, 4 = ernstig bedreigd, 5 = bedreigd, 6 = kwetsbaar, 7 = gevoelig, - = niet op Rode Lijst (EZ 2015).

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	FF	RL
Vaatplanten			
Akkerdistel	<i>Cirsium arvense</i>	-	-
Akkerwinde	<i>Convolvulus arvensis</i>	-	-
Dovenetel	<i>Lamium</i>	-	-
Gele lis	<i>Iris pseudacorus</i>	-	-
Gewone berenklauw	<i>Heracleum sphondylium</i>	-	-
Gewone rolklaver	<i>Lotus corniculatus</i>	-	-
Glanshaver	<i>Arrhenatherum elatius</i>	-	-
Grote brandnetel	<i>Urtica dioica</i>	-	-
Grote lisdodde	<i>Typha latifolia</i>	-	-
Grote weegbree	<i>Plantago major major</i>	-	-
Hondsdrif	<i>Glechoma hederacea</i>	-	-
Kikkerbeet	<i>Hydrocharis morsus-ranae</i>	-	-
Kleefkruid	<i>Galium aparine</i>	-	-
Paardenbloem	<i>Taraxacum officinale</i>	-	-
Pijlkruid	<i>Sagittaria sagittifolia</i>	-	-
Pitrus	<i>Juncus effusus</i>	-	-
Riet	<i>Phragmites australis</i>	-	-
Scherpe boterbloem	<i>Ranunculus acris</i>	-	-
Smalle weegbree	<i>Plantago lanceolata</i>	-	-
Witte klaver	<i>Trifolium repens</i>	-	-
Vlinders			
Witje	<i>Pieris</i>	-	-
Amfibieën			
Groene kikker complex	<i>Rana esculenta synklepton</i>	1	-
Vogels			
Buizerd	<i>Buteo buteo</i>	+	-
Kauw	<i>Coloeus monedula</i>	+	-
Zoogdieren			
Haas	<i>Lepus europaeus</i>	1	-
Mol	<i>Talpa europaea</i>	1	-